

УДК 349.6;341.1;340.5

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2021.1-4.12>

Уberman В.І.,

кандидат технічних наук,

провідний науковий співробітник лабораторії формування та регулювання якості вод

Науково-дослідної установи

«Український науково-дослідний інститут екологічних проблем»

ORCID: 0000-0002-2807-7937

Васьковець Л. А.,

кандидат біологічних наук,

професор кафедри безпеки праці і навколишнього середовища

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»

ORCID: 0000-0002-7373-7113

БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ СКИДАННЯ ЗАБРУДНЮВАЛЬНИХ РЕЧОВИН У ВОДНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС ТА УКРАЇНИ

BASIC ELEMENTS OF THE STRUCTURE OF LEGAL MECHANISMS OF REGULATING DISCHARGES OF POLLUTING SUBSTANCES IN EU AND UKRAINE WATER LEGISLATION

У статті досліджено структуру та базові норми правових механізмів регулювання скидання (РС) забруднювальних речовин (ЗР) із точкових техногенних джерел у поверхневій воді, зазначені у законодавствах ЄС та України. Дослідження спрямовано на визначення шляхів апроксимації водного законодавства України до екологічного законодавства ЄС і створення першочергових змін в українському законодавстві. Показано, що концептуальними відмінностями європейського та українського РСЗР є відповідно: 1) фактори впливу на якість води: хімічні речовини vs зворотна вода; 2) реципієнти забруднювального впливу: людина та всі складники водних екосистем vs певне водокористування. Виявлено структуру та головні елементи базової частини правового механізму регулювального впливу інституту РСЗР у законодавстві ЄС та визначена їхня відмінність від українських відповідників. Запропоновано шкалу ознак для порівняння предметно-функціонального значення норм інститутів РСЗР обох законодавств. Визначено головні розбіжності інститутів РСЗР за п'ятьма значеннями ознак відповідності: «відповідає повністю», «не суперечить», «відповідає частково», «не відповідає», «не врегульовано законодавством ЄС». Із 35 отриманих оцінок розбіжності значення «не відповідає» мають 18 (51%), а значення «не суперечить» – 12 (34%). Зроблено висновок, що європейське еколого-правове РСЗР за системною побудовою і змістом базових елементів регулювального впливу принципово відрізняється від українського. Наголошено, що головний нормативний вплив європейських вимог спрямовано на найкращі доступні технології для джерел скидання всіх ЗР, а додатковий – на створення у прийнятному масиві води зон змішування (ЗЗ) і використання їхніх властивостей для зменшення вмісту певних пріоритетних ЗР, тоді як в українському законодавстві головним інструментом обмежувального впливу на техногенні джерела ЗР є ЗЗ. Визначено першочергові зміни, потрібні у водному законодавстві України для імплементації вимог законодавства ЄС щодо РСЗР.

Ключові слова: водне право, регулювання якості води, скидання забруднювальних речовин, водне законодавство ЄС, порівняльне право.

The article examines the structures and basic norms of legal mechanisms for regulating the discharges (RD) of pollutant substances (PS) from point sources into surface waters in EU and Ukrainian legislation. The purpose of the comparison is to identify ways to approximate Ukraine's water legislation to EU environmental one and to find changes into Ukrainian legislation. The conceptual differences between the European and Ukrainian RDPSs are respectively: 1) factors influencing water quality: chemicals vs return water; 2) recipients of polluting effects: man and all components of aquatic ecosystems vs certain kind of water use. The structure and main elements of the basic part of the legal mechanism of regulatory influence of the RDPS institute in the EU legislation are revealed and their difference from the Ukrainian counterpart are determined. A scale of features has been developed to compare subject and functional significance of the norms in RDPS institutes in both legislation. The main differences between RDPS institutes are identified by five values of compliance: "fully compliant", "does not contradict", "partially compliant", "does not comply", "not regulated by EU law". Of the 35 received conformity assessments, 18 (51%) of them have the value "does not correspond" and 12 (34%) ones have "does not contradict" values. It is concluded that the European environmental and legal RDPS

institute is principally different from the Ukrainian one in terms of its system structure and contents of the basic elements of regulatory influence. It is emphasized that the main regulatory impact from European law requirements is aimed at the best available technologies for sources of discharge of all PSs. But its additional impact is aimed to create in receiving water bodies mixing zones (MZ) and use their properties to reduce the content of certain priority PSs. Whereas Ukrainian legislation uses MZ as the main instrument of restrictive influence on PS sources. Changes in the water legislation of Ukraine to implement of requirements of the EU legislation concerning RDPS are defined.

Key words: *water law, water quality regulation, pollutant discharge, EU water legislation, comparative law.*

Постановка проблеми. Правові вимоги до регламентування скидання хімічних речовин (ХР) у масиви поверхневих вод є одним із найактуальніших і важливих напрямів охорони вод та забезпечення її якості. У доктринальному документі сучасної екологічної політики України [1, ч. I] (далі Стратегія), серед іншого зазначено, що до основних джерел забруднення належать скиди із промислових (техногенних) об'єктів, а серед основних речовин, які спричинюють забруднення, згадуються сполуки важких металів, сполуки азоту і фосфору, нафтопродукти, феноли, сульфати, поверхнево-активні речовини. У Рішенні РНБО України від 30 липня 2021 року «Про стан водних ресурсів України» [2] зазначається високий рівень ризиків для водних об'єктів і наводяться певні причини, які зумовлюють такий ризик. Передбачено комплекс важливих заходів, зокрема у сфері законотворчої і нормотворчої діяльності, спрямованих на поліпшення якісного стану вод. Паралельно виконується програма апроксимації водного законодавства України до екологічного законодавства ЄС. Здійснення Стратегії та невідкладних заходів має відбуватися з одночасним реформуванням державного управління у сфері охорони вод і його переходом до інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом (ІУВРБП), яке фактично здійснюється в Україні, починаючи з 2017 року. У цих умовах критично важливого значення набуває еколого-правовий підінститут регулювання скидання забруднювальних речовин (РСЗР) [3]. Цей підінститут містить **найбільш дієві правові засоби лімітування надходження у поверхневі води забруднювальних речовин (ЗР)**, які чинять визначальний вплив на екологічний стан та екологічну безпеку водного середовища, на придатність поверхневої води для різних видів використання. Удосконалення українського РСЗР у напрямку його наближення до європейського відповідника нині є одним із найважливіших еколого-правових завдань водного законодавства. Вирішення цього завдання вимагає **чіткого визначення та порівняння структури правових механізмів РСЗР** в екологічному законодавстві ЄС та у водному законодавстві України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні вимоги та особливості механізмів правового регулювання (МПП) для забезпечення екологічної безпеки водокористування досліджували відомі науковці-правознавці В. І. Андрейцев, А. П. Гетьман, Н. Р. Кобецька, А. К. Соколова, Ю. С. Шемшученко та інші. Вимоги до обмеження скидання ЗР у водні

об'єкти, які встановлено у джерелах права вищого рівня (кодекси, закони), розглянуто і викладено у базових підручниках та посібниках із екологічного права, екології і водних ресурсів, написаних визначними фахівцями та науковцями, а саме М. С. Шемшученком, А. П. Гетьманом, В. І. Андрейцевим, Н. Р. Кобецькою, В. К. Хільчевським, А. В. Яциком та іншими. Лише в окремих із цих видань та у галузевих підручниках більш детально розглянуто правовий механізм зазначеного обмеження на рівні деяких підзаконних нормативно-правових актів [4, с. 226–235] та логічних ланцюгових зв'язків [5, с. 45]. Із невеликої кількості порівняльних досліджень водного законодавства ЄС та України жодне не торкалося правових механізмів РСЗР, наприклад, [6]. Винятком слід вважати перше дуже поверхневе дослідження [7], в якому порівняння виконувалося у напрямку (Директива 2000/60/ЄС [8] (ВРД)) → (водне законодавство України). З окремими надто оптимістичними висновками цього дослідження про досить високий рівень відповідності водних законодавств України та ЄС нині важко погодитись. Особливо це стосується принципово важливих для РСЗР понять ВРД [8] «Стандарт якості доквілля» у ст. 2 (35), «Граничні значення виділення» у ст. 2 (40), «Засоби контролю за викидами» у ст. 2 (41) та вимог ст. 10 (1) (2) (2) «Комбінований підхід до точкових і просторово-розподілених джерел». Перше порівняння не брало до уваги інші джерела водного (та загального екологічного) законодавства ЄС, до яких, зокрема, належать Directive 2008/105/ЄС (ДСЯД) [9], Директива № 2010/75/ЄС (ДПВ) [10], Директива 2006/11/ЄС (ДНРВ) [11]. В екологічно розвинених країнах світу, на відміну від України, всі принципи РСЗР, на яких ґрунтуються регулятивні норми і їхній поняттєво-категоріальний апарат, розглядаються на рівні політики щодо якості води (water quality policy) та обговорюються у колах правників. Досвід Німеччини може слугувати показовим прикладом [12]. Наближеними до такого підходу є дослідження науковців харківської школи екологічного права Ю. Ю. Виставної, М. К. Черкашиної [13] та інших.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. У цій статті МПП розуміється у сенсі, запропонованому С. С. Алексєєвим [14, с. 209–239]. Досліджуються структура та елементи МПП, пов'язані з головними регулятивними нормами (та із відповідними нормами-дефініціями), які визначають поведінку суб'єктів суспільних відносин у сферах: **водних послуг у частині скидання стічних вод та**

емісії (за визначенням ВРД [10, ст. 2(38)(41), ст. 10]) та *водокористування у частині скидання ЗР* (за визначенням у Водному кодексі України (ВКУ) [15, ст. 48]). Попри те, що за ст. 48 ВКУ РСЗР стосується значної частини суспільних правових відносин у сфері спеціального водокористування, а інколи навіть підмінює всю водоохоронну діяльність деяких водокористувачів, системне дослідження правових механізмів РСЗР не отримало належної уваги та розгляду. Особливо важливого значення таке дослідження набуває у період практичного переходу до ГУВРБП і його здійснення. Еколого-правове *дослідження головних регулятивних норм (та відповідних норм-дефініцій) підінститутів РСЗР законодавств ЄС та України* є важливою невирішеною частиною загальної проблеми правової охорони вод, забезпечення їхньої якості та екологічної безпеки.

Метою роботи є визначення системної побудови та головних структурних елементів еколого-правового механізму РСЗР із точкових джерел у поверхневій воді ЄС для подальшого наукового обґрунтування пропозицій щодо відповідних змін у водному законодавстві України. До мети роботи також належить виявлення тих елементів порівняння українського еколого-правового механізму РСЗР, які підлягають першочерговим змінам під час імплементації вимог європейського екологічного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що дефініції ВРД істотно відрізняються від ВКУ, а їхній переклад спричинює багато проблем під час розуміння і порівняння (більш точний та адекватний українській суспільній практиці переклад ВРД міститься у [16] і далі згадується як ВРД1). Зокрема, у ст. 2(1) ВРД поняття «поверхнева вода» визначає внутрішні води, а також перехідні та прибережні води (з погляду на хімічний стан це поняття також означає «територіальні води») [8, ст. 2(1)], тоді як у ВКУ [15, ст. 2] «морські води» не належать до поверхневих вод, утворюючи окрему категорію. Принципові відмінності поняття «забруднювач» (у сенсі речовини) зі ст. 2(31) ВРД і «забруднювальна речовина» у ст. 1 ВКУ викладено у статті [17], а наслідки відсутності у ВКУ поняття «стандарт якості докілья» зі ст. 2(35) ВРД розглянуто у статті [18].

У попередніх порівняннях констатувалася *істотна еколого-правова відмінність українського та європейського підінститутів РСЗР*. Окрім того, виявлено концептуальні розбіжності цих підінститутів, одна з яких полягає у визнанні європейським екологічним законодавством *ХР фактором впливу на якість води* (ВРД, преамбула), тоді як за українським водним законодавством таким фактором є зворотна вода. Ця відмінність може здатися дещо схоластичною через те, що ЗР потрапляють у приймальну воду здебільшого саме у складі зворотної води, але сприйняття концепції ВРД змінює принцип

української водоохоронної діяльності, спрямовуючи її на першочергову боротьбу із ЗР. Другою концептуальною розбіжністю є комплексне врахування європейським законодавством забруднювального впливу на людину та усі складники водних екосистем, тоді як за українським законодавством розгляд фактично обмежується лише потребами певного водокористування (тобто економічної та господарської діяльності). Всебічному порівнянню двох підінститутів заважає відсутність внутрішньої єдиної і спільної бази (шкали) для порівняння. Тому пошук системи ознак, за якими слід здійснювати порівняння, є важливим попереднім методичним завданням.

На виконаному раніше і викладеному у статті [19] першому етапі дослідження правових механізмів РСЗР у законодавствах ЄС та України порівнювався їхній поняттєво-категоріальний апарат. Для цього використовувався спеціальний науково-екологічний інструмент, незалежний від порівнюваних законодавств, який характеризує лише об'єкт природного (водного) середовища, його властивості і структурно-функціональні особливості під час здійснення РСЗР. Таким інструментом був *ланцюг поширення забруднювального впливу точкових джерел* у поверхневих водних об'єктах, наведений у статті [19]. Цей ланцюг ураховував особливості поширення та поведінки ХР (після їхнього скидання) у водному середовищі. Методика порівняння полягала у тому, що підінститути РСЗР характеризувалися набором ознак окремих ланок зазначеного ланцюга. Дослідження виявило істотну відмінність поняттєво-категоріального апарату підінститутів РСЗР у європейському та українському водних законодавствах за ознаками поширення забруднювального впливу. Але така методика не може застосовуватися для порівняння нормативного наповнення МПР через *принципову різницю між ланцюгом поширення забруднювального впливу у водоймах та нормативною структурою правового механізму РСЗР*.

Під час дослідження базової частини правових механізмів європейського та українського законодавств, а саме регулятивних норм і відповідних нормативних визначень, слід ураховувати, що такі норми спрямовуються на два законодавчо відмінних види масивів вод: масиви поверхневих вод (МПВ) та істотно змінені або штучні масиви поверхневих вод (ІЗШМПВ). Цільовою характеристикою всієї водоохоронної політики є «стан поверхневої води», який визначається *двома видами стану: хімічним та екологічним*. МПВ характеризуються поняттям «екологічний стан», а ІЗШМПВ – поняттям «екологічний потенціал». Ознаки відмінності, які використовуються для порівняння, є переважно *характеристиками системної структури лімітаційного регулювального впливу* правових норм (їхніх частин) і *змістовної тотожності відповідних правових дефініцій*. Структура базової

частини регульовального впливу за комбінованого підходу до РСЗР із точкових джерел у поверхневій воді, який передбачено, головним чином, статтею 10 ВРД і ст. 4 ДСЯД, графічно зображена на рис. 1. За даними рис.1, правовий механізм європейського РСЗР містить два види спрямування правового впливу: 1) технологічний – прямо на джерело (установку) скидання ЗР, які законодавчо поділяються на пріоритетні і деякі інші (ПЗР) та на специфічні (СЗР), або на відповідний джерелу (установці) вміст ЗР у зворотній воді; 2) екологічний – шляхом визначення і встановлення допустимої зони змішування (ЗЗ), поза межею поширення якої вміст певної ПЗР не повинен перевищувати стандарту якості довкілля (СЯД) для цієї ПЗР, тобто через властивості такої ЗЗ обмежується вміст ПЗР у зворотній воді. Слід зазначити, що на стан приймального масиву води, окрім скинутих техногенних ЗР, впливають фонові ЗР, наявність яких у воді не пов'язана з цим джерелом скидання.

Розташування ЗЗ та її поширення (межа) визначаються за вимогами ст. 4 ДСЯД. ВРД допускає два способи використання правового впливу: сам вплив виду 1) або поєднання впливів виду 1) і 2). Впливи відрізняються за регульовальними (лімітувальними) нормативами: вплив виду 1) використовує **нормативи граничних величин скиду (ГВС)** для кожної ЗР, а вплив виду 2) – **нормативи ГВС і нормативи гранично допустимих скидів (ГДС) для категорії ПЗР**. ГВС відповідають характеристикам найкращих доступних технічних рішень (НДТ) для джерела (установки) скидання ЗР, а ГДС визначаються за властивостями (асиміляційною спроможністю) ЗЗ щодо ПЗР та за СЯД, установленими для кожної ПЗР, тобто ГДС є вторинним нормативом.

Базова частина правового механізму українського РСЗР міститься у главі 8 ВКУ. Ядром механізму є ст. 38 ВКУ, де встановлюються вимоги до головного регульовального інструменту: нормативів ГДС, метою яких є «поетапне досягнення екологічного нормативу якості води». Але у ч. 1 ст. 37 ВКУ зазначено, що наведена мета стосується **усього масиву** приймальної води загалом, а не **прилеглої до джерела скидання частини цього масиву**. Зі ст. 1 і ст. 41 ВКУ [15] видно, що ГДС повинен визначатися **для кожної ЗР**, яка скидається, тоді як зі ст. 37 зрозуміло, що у понятті «екологічний норматив» **ідеться не про окремі ЗР, а про цілий комплекс** «значення концентрацій забруднюючих речовин і показники якості води (загальні фізичні, біологічні, хімічні, радіаційні)», а також не про постійне дотримання нормативу. Окрім того, нині всупереч вимогам ч. 2 ст. 37 ВКУ екологічний норматив не розроблено. За чинними донині підзаконними нормативно-правовими актами нормативи ГДС визначаються і встановлюються, виходячи з вимоги дотримання (первинних) нормативів екологічної безпеки водокористування: гранично допустимих концентрацій (ГДК) речовин і допустимих концентрацій (ДК) радіоактивних речовин (ст. 36 ВКУ).

Аналіз структури нормативного впливу, зображеної на рис. 1, свідчить про можливість її інтерпретації із позиції кібернетичного підходу як системи керування. Водночас на етапі визначення нормативів технологічний вплив на джерело скидання ЗР слід розглядати як відкритий цикл керування, а вплив на якість води – як замкнений цикл керування із негативним зворотним зв'язком. На відміну від рисунку, український нормативний вплив структурно має один вид спрямування.

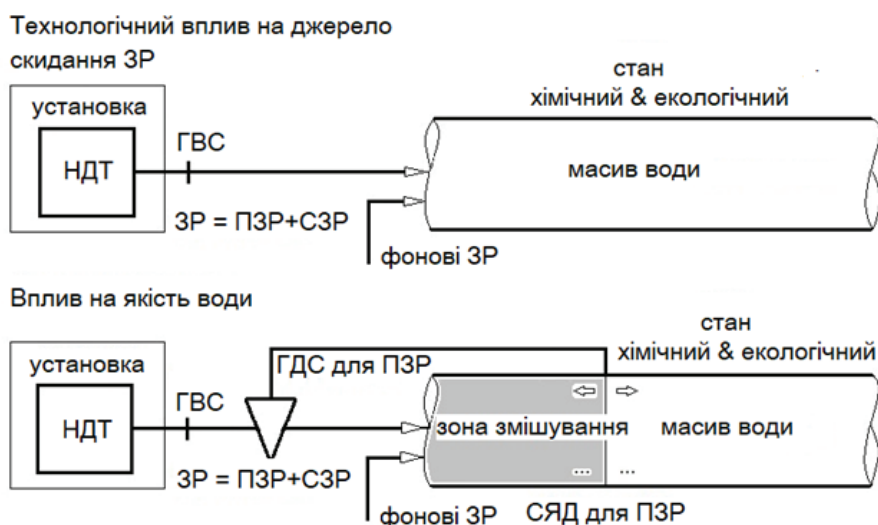

Рис. 1. Об'єктна структура нормативного впливу вимог ВРД і ДСЯД за комбінованого підходу до РСЗР із точкових джерел у поверхневій воді (акроніми наведено у тексті)

Центральними елементами європейського правового регулювання, за якими воно відрізняється від українського, є: 1) законодавчий поділ ЗР на ПЗР та СЗР (такий поділ в українському водному законодавстві наразі відсутній); 2) відсутність українського законодавчого визначення НДТ і їхніх відповідних характеристик, зокрема первинних нормативів ГВС; 3) відсутність в українському водному законодавстві поняття «СЯД для ЗР». Український вторинний норматив ГДС, хоча і є схожим на європейський норматив ГВС (за ст. 2(40) ВРД [8]), але відрізняється своїм похідним змістом від екологічного нормативу якості води або від ГДК стану приймальної води, на яких він ґрунтується. Тобто у загальному випадку європейське РСЗР фактично використовує два лімітувальних нормативи, а українське – один. Отже, **можна стверджувати про принципову відмінність базових частин правових механізмів європейського та українського РСЗР.**

Для більш детального дослідження європейського еколого-правового підінституту РСЗР використовувалася табл. 1. У стовпчику 1 цієї таблиці, виходячи з логіки теорії управління, наведено набір ознак, які охоплюють нормативну структуру європейського РСЗР і за якими визначається відмінність водних законодавств ЄС та України. Для цього норми (або їхні частини) поділено за вказаними у стовпчику 1 предметно-функціональними ознаками. Стовпчики 3–6 таблиці дозволяють виявити змістовне предметно-функціональне значення і спрямованість норм (або їхніх частин) європейського підінституту РСЗР щодо хімічного стану та визначити їх подібність відповідному українському підінституту.

Регульовальні особливості і відповідні норми українського підінституту РСЗР містяться у рамковому Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», ВКУ, а також у п'яти головних підзаконних нормативно-правових актах. За ознаками у стовпчику 1 таблиці здійснювався аналіз відповідності підінституту РСЗР українських законів вимогам директив ЄС, наведених у стовпчику 4 (хімічний стан) таблиці.

Відповідність оцінювалася за п'ятьма значеннями: «відповідає повністю», «не суперечить», «відповідає частково», «не відповідає», «не врегульовано законодавством ЄС». Отримано 35 оцінок щодо 18-и ланок ланцюга поширення регульовального впливу (ланки містять більше однієї норми або частини), зокрема за ступенем «відповідає повністю» – 3; «не суперечить» – 12 (34%); «відповідає частково» – 1; «не відповідає» – 18 (51%); «не врегульовано законодавством ЄС» – 1. Окрім того, під час порівняння виявлено:

– існування значної кількості змістовних розбіжностей і відмінностей;

– менш глибоку і детальну розробленість і нормативне наповнення українського РСЗР;

– значну відмінність українського РСЗР від європейського у частині предметів регулювання, способів і змісту регулювання.

Головними відмінностями українського РСЗР від європейського слід уважати: 1) відсутність поділу ЗР за ступенем їхньої небезпеки для довкілля; 2) відсутність законодавчого критерію СЯД, відповідного європейському; 3) законодавча некоректність екологічної мети регулювання у вигляді невизначеного поняття «екологічного нормативу якості води».

Висновки й перспективи подальших досліджень. Європейське правове РСЗР має структуру нормативного впливу, графічна модель якої зображена на рис.1. Базові норми (їхні частини) цієї структури, які згруповано за предметно-функціональними ознаками, представлено у табл. 1. Шкала ознак законодавчих норм ґрунтується на теорії управління і є ефективним інструментом для порівняння європейського та українського МПР. Порівняння свідчить, що європейське еколого-правове РСЗР за системною побудовою і змістом базових елементів регульовального впливу принципово відрізняється від українського, що заважає реєстрації відповідних норм. Європейське РСЗР має цільовим спрямуванням екологічний стан води, а українське – забезпечення економічної і господарської діяльності. Європейськими факторами шкідливого впливу вважаються ЗР, а українськими – зворотна вода. Європейські СЯД є критеріями шкідливого впливу кожної ЗР на людину та на усі складники водних екосистем, тоді як в українському законодавстві існують лише ГДК для забезпечення певного водокористування. Головний нормативний вплив європейських вимог до всіх ЗР спрямовується на НДТ, а допоміжний (додатковий) – на створення ЗЗ у приймальній воді та використання їхніх властивостей (асиміляційної спроможності) для зменшення вмісту деяких ПЗР. В українському законодавстві ЗЗ використовується як головний інструмент регульовального впливу на техногенні джерела ЗР. Водне законодавство України у частині РСЗР вимагає таких першочергових змін під час імплементації вимог законодавства ЄС: перехід на європейське ставлення до ЗР та їхній поділ на ПЗР і СЗР (за ступенем небезпеки для довкілля); законодавче введення європейських СЯД; створення інституту НДТ; виокремлення регулювання скидання ПЗР із загальної структури РСЗР; визнання ЗЗ об'єктом правовідносин у сфері екологічної безпеки водокористування.

До важливих подальших напрямів досліджень належить наближення спеціальних українських джерел права до європейських керівних документів щодо методів визначення ЗЗ та ГДС.

Предметно-функціональне значення і спрямованість норм (або їхніх частин) європейського еколого-правового підінституту РСЗР із точкових джерел у поверхневій воді за ВРД (та/або ВРД1), ДСЯД, ДПВ, ДНРВ (акроніми наведено у тексті)

Предмет норм (їхніх частин)	Місце у джерелі права	Норми (їхні частини) залежно від територіальних меж поширення дії та видів оцінок стану вод			
		МПВ		ІЗШМПВ	
		екологічний стан	хімічний стан	екологічний потенціал	хімічний стан
1	2	3	4	5	6
Напрямок законодавства водного сектору	ВРД ст. 1	Охорона поверхневих вод суходолу, перехідних вод, прибережних ... вод: <...>.			
Вид суспільних відносин	ВРД ст. 2(39)	Використання води – це водні послуги разом із будь-якою іншою діяльністю, <...> які значно впливають на стан води			
Екологічний об'єкт регулювання	ВРД ст. 2(21)(8)(9)	Поверхневий водний об'єкт – це окремий і значний елемент поверхневих вод <...>.	Штучний водний об'єкт – це поверхневий водний об'єкт, створений діяльністю людини. Істотно змінений водний об'єкт – це поверхневий водний об'єкт, який унаслідок перебудови людиною суттєво змінив свій характер <...>.		
Екологічний предмет регулювання	ВРД (ВРД1) ст. 2(31)(29)(30)	Речовина-забрудник – це будь-яка речовина, яка може спричинити забруднення, зокрема ті речовини, які перелічено у Додатку VIII. Забруднення – пряме чи непряме введення внаслідок діяльності людини речовин чи тепла у повітря, воду або ґрунт, які можуть бути небезпечними для здоров'я людей, для якості водних або наземних екосистем, що прямо залежать від водних екосистем, яке призводить до пошкодження матеріальної власності або до припинення чи погіршення функціонування комунальних служб або інших законних користувачів довкілля			
Види предметів регулювання	ВРД (ВРД1) ст. 2(29) (30). Додаток V, п. 1.1.	Небезпечні речовини – це речовини або групи речовин, які є токсичними, стійкими і такими, що мають схильність до накопичення у біологічних об'єктах, а також інші речовини або групи речовин, що викликають такий самий рівень занепокоєння. Пріоритетні речовини – речовини, визначені згідно зі статтею 16(2) і перелічені у Додатку X. Серед цих речовин є «небезпечні речовини, боротьба із забрудненням якими потребує першочергових заходів», що означає речовини,			
Види предметів регулювання	ВРД (ВРД1) ст. 2(29) (30). Додаток V, п. 1.1.	визначені відповідно до статті 16 (3) і (6), до яких слід вживати заходів відповідно до статті 16 (1) і (8). Специфічні речовини-забрудники – усі пріоритетні речовини, визначені як такі, що скидаються у водний об'єкт, та інші речовини, визначені як такі, що скидаються у водний об'єкт у значній кількості. Поділяються на синтетичні та несинтетичні. Специфічні несинтетичні речовини-забрудники – пріоритетні речовини, що зустрічаються у природі, визначені як такі, що скидаються у водний об'єкт, а також інші природні речовини, визначені як такі, що скидаються у водний об'єкт у значній кількості.			
Характеристика цілі регулювання	ВРД ст. 2(21), ст. 4(1)	Екологічний стан – це вираження якості, структури і функціонування водних екосистем, пов'язаних із поверхневими водами відповідно до класифікації, наведеної у Додатку V.	–	–	–

1	2	3	4	5	6
Елементи характеристики цілей регулювання	ВРД ст. 2(22) (24). Додаток II, п. 1.3. Додаток V, табл. 1.2.5.	Показники стану поверхневого водного об'єкта, наведені у класифікації згідно з Додатком V	Показники хімічного стану поверхневого водного об'єкта, які визначаються за концентраціями речовин-забрудників, на-ведених у Додатку IX та у ст. 16(7), а також в інших відповідних законодавчих документах ЄС, що встановлюють СЯД на рівні ЄС.	Складники еталонів максимального екологічного потенціалу, які наведено у класифікації згідно з Додатком V	Показники хімічного стану поверхневого водного об'єкта, які визначаються за концентраціями речовин-забрудників, на-ведених у Додатку IX та у ст. 16(7), а також в інших відповідних законодавчих документах ЄС, що встановлюють СЯД на рівні ЄС.
Оцінка стану об'єкта регулювання	ВРД ст. 2(22) (24)(23). Додаток V, п. 1.2.5	Результат визначення стану поверхневого водного об'єкта за класифікацією у Додатку V. Має значення: «відмінний», «добрий», «задовільний», «поганий» або «дуже поганий» (5 значень)	Результат визначення хімічного стану поверхневого водного об'єкта за концентраціями речовин-забрудників, наведених у Додатку IX та у ст. 16(7), а також в інших відповідних законодавчих документах ЄС, що встановлюють стандарти екологічної якості на рівні ЄС. Має значення: «добрий» або «недосягнення доброго» (2 значення)	Результат визначення екологічного потенціалу істотно зміненого або штучного водного об'єкта за класифікацією у Додатку V. Має значення: «максимальний екологічний потенціал», «добрий екологічний потенціал», «помірний екологічний потенціал» (3 значення)	—
Мета регулювання	ВРД ст. 4	Запобігання погіршенню стану всіх масивів поверхневої води			
		Охороняти, покращувати та відтворювати всі масиви поверхневих вод із метою досягнення доброго стану поверхневих вод		Охороняти і поліпшувати з метою досягнення доброго екологічного потенціалу та доброго хімічного стану	
Спосіб досягнення мети регулювання	ВРД ст. 4	—	Поступове зменшення забруднення ПЗР та поетапне припинення викидів, скидів і витоків небезпечних речовин,	—	Поступове зменшення забруднення ПЗР та поетапне припинення викидів, скидів і витоків небезпечних речовин,
Локальні цілі регулювання	ВРД ст. 2(35) (40)	Щодо джерел скидання: не перевищення граничних величин скидання. Щодо приймальної води: не перевищення стандартів якості доквілля.			
Нормативний регулятор лімітаційного впливу: для джерел скидання	ВРД ст. 2(40)	Граничне значення емісії означає масу, виражену через певні особливі параметри, концентрацію і/або рівень емісії, які не можна перевищувати протягом будь-якого одного або кількох проміжків часу. Граничні значення емісії можуть також визначатися для певних груп, рядів або категорій речовин, зокрема для визначених відповідно до статті 16.			
Використання частини приймального водного об'єкта для регулювання	ДСЯД ст. 4(1)	Зона змішування ПЗР, прилегла до точки скиду, яка задовольняє вимогам ст. 4 ДСЯД.			

1	2	3	4	5	6
Нормативний регулятор лімітаційного впливу: на масив приймальної води	ДСЯД ст. 4(1)	Гранично допустимий скид ПЗР, який поза зоною змішування не впливає на відповідність СЯД решти масиву поверхневих вод			
Спосіб регулювання	ВРД (ВРД1) ст. 2(36)	Комбінований підхід – це контроль (регулювання) викидів (скидів) і виділень (емісій) у поверхневій воді відповідно до підходу, встановленому у статті 10			
Інженерні засоби регулювання	ДПВ ст. 3(10)	«Найкращі доступні техніки» – найбільш дієвий і найсучасніший етап у розвитку видів діяльності і методів їх провадження, що свідчить про практичність окремих технік для забезпечення основи для значення гранично допустимих викидів та інших умов дозволів, розроблених для запобігання викидам і впливу на довкілля загалом та, якщо це неможливо на практиці, зменшенню їх: (а) «техніки» охоплюють як використовувані технології, так і те, яким чином об'єкт спроектовано, побудовано; здійснюється його технічне обслуговування, експлуатація та виведення з експлуатації; (b) поняття «доступні техніки» означає ті, що розроблені у масштабі, який дозволяє впровадження у відповідному секторі промисловості за практично здійсненних економічних і технічних умов з урахуванням вартості та переваг незалежно від того, чи техніки використовують або виробляють всередині обумовленої держави-члена за умови, що вони є до розумної міри доступними для оператора; (c) «найкращий» означає найбільш дієвий із погляду на досягнення високого загального рівня захисту довкілля загалом; <...> .			
Зміст регулювання (1)	ВРД (ВРД1) ст. 2(41)	Використання засобів контролю (регулювання), що вимагає обмеження особливих викидів, наприклад, граничного значення викиду, або визначають обмеження чи умови, що стосуються дії, природи чи інших характеристик викиду або умов функціонування, які впливають на викиди. (Контроль розуміється у сенсі «регулювання» за ВРД1)			
Зміст регулювання (2)	ДПВ 3(13)	«Рівні викидів, пов'язані з найкращими доступними техніками», означає діапазон рівнів викидів, отриманий за нормальних умов експлуатації із використанням найкращої доступної техніки чи поєднання найкращих доступних технік, як описано у висновках щодо НДТ, виражений як середнє значення за певний період часу за визначених референтних умов; <...> .			
Використання для регулювання частини водного об'єкта	ДСЯД ст. 4	Зони змішування, прилеглі до точок скиду. Концентрації однієї або декількох речовин, перелічених у частині А Додатку I (пріоритетні речовини та деякі інші забруднювачі), можуть перевищувати відповідні СЯД у таких зонах змішування, якщо вони не впливають на відповідність решти масиву поверхневої води цим стандартам. (Переклад авторів цієї статті – У.В.І., В.Л.А.).			
Екологічна властивість частини приймального водного об'єкта, яка використовується для регулювання	ДНРВ ст. 5	Розрідження (розбавлення). «У разі розрідження граничні значення скидів установлені директивами, що зазначаються у Додатку IX до Директиви 2000/60/ЄС, і змінюються пропорційно до коефіцієнту розрідження»			

Список використаних джерел:

1. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року (затв. Законом України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> . (дата звернення 28.09.2021).
2. Рішення РНБО України від 30 липня 2021 року «Про стан водних ресурсів України» (введено в дію Указом Президента України від 13 серпня 2021 року № 357/2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357/2021#Text> . (дата звернення 28.09.2021).
3. Уберман В. І., Васьковець Л. А. Поетапне наближення українського еколого-правового інституту якості вод та її регулювання до законодавства Європейського Союзу. Chap. in book: Legislation of EU countries: history, shortcomings and prospects for the development : Collective monograph. Frankfurt (Oder) : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. P. 334–354. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/304678851.pdf> . (дата звернення 28.09.2021).
4. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ «Видавництво «Юрид. думка», 2005. 848 с.
5. Кобецька Н.Р. Екологічне право України : навч. посіб. 2-ге вид., пер. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 352 с.
6. Принципи Acquis Communautaire як передумова покращення водного законодавства України / За заг. ред. О. Кравченко. Львів : Друк «Компанія "Манускрипт"», 2014. 80 с. URL: http://epl.org.ua/images/pdf/people/1676_EPL_Maket_Posibnyk.pdf . (дата звернення 28.09.2021).

7. Overview of the Status of Harmonizing the Ukrainian Legislation with the EU Requirements and the Baseline Plan for Harmonization of Ukraine's legislation with the EU laws. Ukraine, 2011. Table of Concordance. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/2000%2060%20%D0%84%D0%A1.pdf>. (дата звернення 28.09.2021).

8. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text (дата звернення 28.09.2021).

9. Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008, on environmental quality standards in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/105/oj> (дата звернення 28.09.2021).

10. Директива № 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень). URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%202010_75_%D0%84%D0%A1.pdf (дата звернення 28.09.2021).

11. Директива 2006/11/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про забруднення, спричинене деякими небезпечними речовинами, що скидаються до водного середовища Співтовариства" від 15 лютого 2006 року. URL:

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_966#Text. (дата звернення 28.09.2021).

12. Environmental Laws: Introduction, by Peter-Christoph Storm. In: Articles available in the German Law Archive. Gerhard Dannemann. 2015. URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=383>. (дата звернення 28.09.2021).

13. Vystavna Y., Cherkashyna M., van der Valk Michael R. Water laws of Georgia, Moldova and Ukraine: current problems and integration with EU legislation. *Water international*. 2018. Vol. 43, No 3. P. 424-435. URL: <https://doi.org/10.1080/02508060.2018.1447897>. (дата звернення 28.09.2021).

14. Алексеев С. С. Теория права. Москва : Издательство БЕК, 1995. 320 с. URL: https://lib.in.ua/wp-content/uploads/2019/05/Aleks_toery_law.pdf. (дата звернення 28.09.2021).

15. Водний кодекс України : Закон України № 214/95-ВР від 06.06.95. ВВР України. 1995. № 24. Ст. 189. Дата оновлення 24.07.2021: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.09.2021).

16. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. EU Water Framework Directive 2000/60/EC. Definitions of Main Terms. Київ 2006. 244 с. . URL: <https://www.twirpx.com/file/1527562/>. (дата звернення 28.09.2021).

17. Уберман В. І., Васьковець Л. А. Проблеми імплементації базових європейських екологічних понять у водне законодавство України. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 237–245. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.1617>. (дата звернення 28.09.2021).

18. Уберман В. І., Васьковець Л. А. Понятійні відмінності законодавчого регулювання скидання речовин у Європейському Союзі та в Україні. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Сер.: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70), № 4. С. 84-92. DOI: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2020.4/14>. (дата звернення 28.09.2021).

19. Уберман В. І., Васьковець Л. А. Наближення понять еколого-правового лімітування скидання речовин законодавства ЄС та України. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 105-117. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2149>. (дата звернення 28.09.2021).